

Таким чином, прийняття фінансових рішень зумовлено багатьма факторами: вид інвестиції, вартість інвестиційного проекту, наявність різних можливостей інвестування, обмеженість фінансових ресурсів, ризик інвестування, прибутковість та окупність інвестиційних проектів тощо, що пов'язане з глибокими аналітичними дослідженнями, які б гарантували прийняття найбільш ефективних рішень в умовах нестабільності інвестиційного середовища, ризику помилки у виборі альтернативних проектів, значних коливань зміни ефективності їх реалізації.

Література

1. Друрі К. Управлінський і виробничий облік: Пер. з англ.; Підручник. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2002.
2. Ентоні А. Аткинсон, Раджив Д. Банкер, Роберт С. Каплан, С. Марк Янг. Управлінський облік. 3-є видання-М.: Видавничий дім «Вільямс», 2005.
3. Міддлтон Д. Бухгалтерський облік і прийняття фінансових рішень: пер. з англ./Д. Міддлтон; під ред. І.І. Єлісєєвой. – М.: Аудит; М.: ЮНІТІ, 1997.
4. Уорд Кит. Стратегический управленческий учёт / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. – 448 с.: ил.
5. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерський облік: управлінський аспект: Пер. з англ./Під ред. Я. В. Соколова. – М.: Фінанси і статистика, 2001.
6. Bromwich M. The case for strategic management accounting: the role of accounting information for strategy in competitive markets // Accounting. Organisation and Society. – 1990. - № 1. P. 27-46.
7. Cooper R., Kaplan R.S. Measure costs right: make the right decisions // Harvard Business Review. – 1988. - September/October - P. 96-103.
8. Innes J. Strategic Management accounting, in tones, J (ed.). Handbook of Management accounting, Gee, Ch. 2., - 1998. – 968 p.

УДК 336.741.24

Шаповал Ю. І.,

м.н.с. відділу грошово-кредитних відносин,

shapovaljulia@ukr.net

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ЦИФРОВІ ВАЛЮТИ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ: ОЧІКУВАНІ ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

Розкрито зміст поняття цифрової валюти центрального банку. Представлено огляд ідей запуску криптовалют центральними банками світу та виокремлено ключові переваги та недоліки.

Зростаюча популярність криптовалют та їх масовий децентралізований випуск сформували ідею цифрових валют центральних банків (central bank digital currencies, далі CBDCs). Запуск CBDCs піднімає фундаментальні питання проведення грошово-кредитної політики та функціонування фінансової системи в цілому. Як наслідок, за останні два роки багато центральних банків, серед яких ФРС, Банк Англії, Банк Канади та ЄЦБ, активізували публічне обговорення та дослідження використання технології блокчейн, протидії цифровим валютам або запуску власної цифрової валюти.

CBDCs є фіатними валютами, випущені центральними банками замість або на додаток до фізичних валют (банкнот і монет). CBDCs є двох типів:

– електронні гроші: проста версія електронної валюти, коли центральний банк фактично керує централізованою платіжною системою, пов'язаною з електронними «гаманцями». Платіжна система може функціонувати з використанням блокчейну або інших версій технології розподіленого реєстра для перевірки транзакцій центральним банком, а не через децентралізований механізм.

– офіційні криптовалюти: криптовалюти, випущені державним органом, хоча і не вважаються еквівалентом фіатної валюти, але визнані законним платіжним засобом. Державні криптовалюти є централізованими, з перевіркою транзакцій самим урядом або призначеними ним агентами [1, р. 5].

Банк Англії визначає CBDCs як електронні гроші центрального банку, до яких можна отримати ширший доступ, ніж резерви; їм характерна набагато більша функціональність для проведення роздрібних транзакцій, ніж готівка; мають окрему операційну структуру відмінну від інших форм грошей центрального банку [2].

Згідно Банку міжнародних розрахунків (БМР) CBDCs це нова форма грошей, що випускаються центральним банком в електронному вигляді та відрізняються від резервів комерційних банків або залишків на розрахункових рахунках таких банків. CBDCs класифікують за особливостями розробки: вид доступу (відкритий або закритий), ступінь анонімності (від повної до відсутності такої), оперативна експлуатаційна готовність (від декількох годин до режиму «24 години 7 днів на тиждень»), а також чи є такі рахунки накопичувальними. БМР виокремлює два типи CBDCs: «оптову», призначену лише для фінансових установ та ринків, і «роздрібну» [3, р. 1].

Банк Англії розробив три можливі моделі запуску національної криптовалюти [2]:

➤ «Модель доступу фінансових інститутів». Банки та небанківські фінансові інститути матимуть доступ до банківських рахунків в центральному банку, що дозволить їм купувати/продавати, надавати позики і проводити торги в валюті CBDC з центральним банком в обмін на активи, в тому числі й на банкноти. Тобто, банки та інші фінансові інститути отримають альтернативний спосіб розрахунків.

➤ «Модель доступу фінансових інститутів плюс вузький банківський доступ підкріплених CBDC валют»: дозволить покупцям використовувати банкноти для купівлі/продажу «непрямої цифрової валюти центрального банку» (iCBDC).

➤ «Модель доступу до всієї економіки», згідно якої всі суб'єкти господарювання зможуть відкривати CBDC рахунки в центральному банку. Проте, тільки банкам та іншим фінансовим інститутам буде дозволено безпосередньо торгувати CBDC з центральним банком, а всі інші – лише через CBDC біржі для конвертації цифрової валюти в фіатні гроші. Біржа може бути окремою організацією або перебувати під управлінням банку чи іншого фінансового інституту.

В США ідея криптовалюти – fedcoin, що фінансується урядом та управляється ФРС, була вперше представлена в 2015 р. Передбачається, що з випуском fedcoin, домогосподарствам і підприємствам буде надана можливість володіти нематеріальними грошима центрального банку. Це означитиме, що базові гроші функціонуватимуть як третя форма відповідальності центрального банку окрім грошових коштів і резервів [4].

Країни, які потрапили під санкції, особливо зацікавлені у власних криптовалютах, які допоможуть їм уникнути наслідків торговельних обмежень. Зокрема Венесуела є першою країною, яка випустила офіційну криптовалюту центрального банку – petro. В РФ оголошено про випуск CBDC – cryptoruble, згідно якої усі транзакції будуть записуватися через блокчейн і перевірятися централізованим державним органом.

Крім того, центральний банк Іспанії підтримує ідею створення державної криптовалюти. Уряд Естонії також має намір запустити свій власний криптографічний токен – estcoin;

Камбоджа – entapay, блокчейн-систему оплати, яка надає послуги офлайн-обміну enta на інші криптовалюти; Республіка Маршаллові Острови – SOV. Уряд Індії обговорює випуск державної криптовалюти – lakshmi coin. Центральний банк Таїланду розробляє криптовалюту на платформі R3 Corda для полегшення міжбанківських транзакцій та підвищення ефективності інфраструктури фінансового ринку Таїланду.

Серед центральних банків країн ЄС з розвиненою економікою Шведський Ріксбанк почав процес відкритого обговорення можливості CBDC – «електронної крони», яка буде цифровим доповненням готівки, що гарантується державою, і буде функціонувати як платіжний засіб, розрахункова одиниця та засіб заощадження.

Науковці вбачають ключову перевагу запуску CBDCs в можливості заміщення депозитів як основного та надійного джерела фінансування комерційних банків, оскільки в даний час криптовалюти, такі як Bitcoin, не можуть істотно замінити традиційні гроші через обмеження щодо масштабів охоплення [4].

Використання CBDC в якості національних цифрових платіжних інструментів підвищить технологічну ефективність й безпеку приватних грошових систем, і загалом довіру до національної платіжної системи.

CBDC як ліквідний та кредитоспроможний актив, доступний інституціональним інвесторам, міг би функціонувати як безпечний актив, який можна порівняти з державними облігаціями [3, р. 2].

До того ж CBDC конкуруватиме з гарантованими банківськими депозитами, що в свою чергу позначиться на ціноутворенні банків. CBDC зможе допомогти протистояти монопольному становищу, що сприятиме зниженню витрат за операціями для фізичних осіб і малих підприємств, що мають обмежений доступ до банківських послуг через високу вартість, і забезпечити проведення операцій на далеких відстанях. На відміну від готівки, цифрова валюта не буде обмежена в кількості деномінацій [5, с. 16].

З точки зору грошово-кредитної політики, CBDC, що має процентну ставку, сприятиме впливу директивної процентної ставки на решту економіки при зниженні попиту на резерви. Використання таких валют також допоможе центральним банкам продовжувати отримувати дохід від емісії валюти⁷, що дозволить фінансувати свою діяльність і розподіляти прибуток між органами державного управління [5, с. 16].

В той же час, CBDC може привести до більш високої нестабільності вилучення депозитів з комерційних банках [3, р. 16]. Останні вже не зможуть повною мірою розраховувати на депозити клієнтів, оскільки у кризові періоди кошти з таких рахунків можна з легкістю перевести в центральні банки.

Слід зазначити, що для валют, які широко використовуються в транскордонних транзакціях, введення CBDCs в одній юрисдикції може негативно вплинути на інші валюти [3, р. 2].

Центральний банк, що випускає CBDCs, повинен буде забезпечити виконання вимог по боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванню тероризму. До того ж, в деяких юрисдикціях центральним банкам може не вистачати юридичних повноважень для випуску CBDCs, і забезпечення надійного функціонування такої системи [3, р. 1].

В цілому, ідея CBDCs розглядається різними країнами як можливість підвищення популярності своїх валют в умовах цифровізації світової економіки. CBDCs могли б зробити гроші центрального банку зручними для власників фінансових активів на додаток до готівки і банківським резервам.

⁷ Для центральних банків багатьох країн, що розвиваються, емісійний дохід є основним джерелом доходу і важливою гарантією їх незалежності.

Випуск центральними банками власних цифрових валют здатний вплинути на рівень конкуренції і в той же час вирішити проблему регулювання на ринку криптовалют через CBDC як інструмент правового захисту.

Отже, CBDCs можуть служити альтернативним безпечним, надійним і зручним платіжним інструментом. Разом із тим, CBDCs поставлять під сумнів чинну фінансову модель, в якій банки користуються коштами клієнтів для фінансування процесів кредитування. Випуск досліджених форм CBDCs нестиме як позитивні так і негативні наслідки для платіжних систем, реалізації грошово-кредитної політики, а також структури та стабільності фінансової системи.

Література

1. Prasad E. Central Banking in a Digital Age: Stock-Taking and Preliminary Thoughts / The Brookings Institution. – April 2018. – 51 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.brookings.edu/research/how-will-fintech-and-digital-currencies-transform-central-banking>.
2. Kumhof M., Noone C Central bank digital currencies - design principles and balance sheet implications / Bank of England. *Staff Working Paper* №. 725. – May 2018. – 53 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/working-paper/2018/central-bank-digital-currencies-design-principles-and-balance-sheet-implications.pdf>.
3. Central bank digital currencies / The Bank for International Settlements. *CPMI Papers*. – March 2018. – 28 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d174.htm>.
4. Fiedler S., Gern K.-J., Herle D., Kooths S., Stolzenburg U., Stoppok L. Virtual Currencies Monetary Dialogue / Kiel Institute for the World Economy. – July 2018. – 31 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/149902/KIEL_FINAL%20publication.pdf.
5. Дун Хэ Денежно-кредитная политика в цифровую эпоху / Трансформация денег. *Финансы и развитие*. МВФ. – Июнь 2018. – 61 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/fandd/2018/06/pdf/he.pdf>.

УДК 336.225:336.743.4

Шинкаренко Ольга Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку і оподаткування,
vona2022@gmail.com

Панівнік Іванна Андріївна

ДВНЗ «Університет банківської справи», Черкаський ННІ
ivanna.panivnik@gmail.com

ПІДХОДИ ДО ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ КРИПТОВАЛЮТ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Розвиток цифрової економіки у вигляді ринків і сфер діяльності де здійснюється взаємодія конкретних економічних суб'єктів вимагає розробки нормативного регулювання. На сьогоднішній момент визначення цифрових активів і пов'язана з цим термінологія зустрічаються в основному в інформаційних документах національних і міжнародних фінансових інститутів. В іноземних державах регулювання засноване на технологічній нейтральності об'єкта регулювання. Зустрічаються терміни «цифровий фінансовий актив», «криптовалюта», «криптоактив», «віртуальна валюта», «цифровий актив», що є більш